

>DEMOKRASİ SERÜVENİ

Demokrasi, belirli bir bölgedeki halkın kendi yönetimi hakkındaki kararların alınmasında söz sahibi olmasıdır.

Ülkenin yönetiminde halkın doğrudan kendi karar verdiği demokrasiler **doğrudan demokrasidir**. Halkın belirli kişileri seçtiği ve bu kişilere kendi adına karar verebilme yetkisi tanıdığı demokrasiler **temsili demokrasidir**. Bazı toplumlarda ise halk, temsilci seçmesine rağmen gerektiğinde doğrudan karar alabilmektedir. Buna da **yarı doğrudan demokrasi** adı verilir.

Demokrasinin Dünyadaki Gelişimi

MÖ 6 ve 4. yüzyıllar: Demokrasi ilk olarak Eski Yunan'ın şehir devletlerinden olan Atina'da uygulanmıştır.

MÖ 5. yüzyılda Roma Cumhuriyeti'nde On iki Levha Kanunlarında vatandaşlık hakkı ile devlet vatandaş ilişkileri düzenlenmiştir. Roma vatandaşları, yönetimde söz sahibi oldukları bu sisteme demokrasi yerine herkes anlamına gelen “res” ve sahiplik anlamına gelen “publicus” kelimelerin birleşimi olan “republica” yani cumhuriyet adını verdiler.

610: Mekke'de İslamiyet'in ortaya çıkışı ile birlikte demokrasi ve insan haklarında önemli gelişmeler yaşandı. İslamiyet'e göre; insanların birbirlerine karşı üstünlüğü, ırk ve sınıf ayrımı reddedildi. Birlikte karar almaya önem verildi.

1215: İngiltere kralı I. John (Con), Magna Carta Libertatum (Magna Karta Libertatum) adlı bir anlaşma ile kendi yetkilerini sınırlandırdı. Bu anlaşmaya göre yargılamadan ceza verilemeyeceği ilkesi ve gelişigüzel vergilendirme yapılamayacağı kral tarafından kabul edildi.

26 Ağustos 1789: Fransız İhtilali sırasında kabul edilen İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi ile Fransa'da bütün insanların temel hak ve özgürlükleri olduğu kabul edildi.

10 Aralık 1948: Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulu tarafından İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi imzalandı. Bu bildirme ile özgürlükler tanımlandı. Temel haklar ile siyasal ve toplumsal haklar belirlendi.

Demokrasinin Temel İlkeleri

- Seçme ve seçilme hakkı
- Milli egemenlik
- Hukukun üstünlüğü
- Çoğulculuk
- Eşitlik
- Katılım hakkı

Türk Tarihinde Demokratik Gelişmeler

İlk Türk devletlerinde insanlar arasında eşitlik olup **soylular sınıfı yoktu**. **Töre** adı verilen kanuna herkes uymak zorundaydı. Ülke hükümdarın ve ailesinin ortak malı sayılırdı. Hükümdarlar yönetme ve egemenlik hakkını Tanrı'dan aldıklarına inanırlardı. Bu duruma “**kut alma**” denirdi.

Devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı meclise **kurultay** denilirdi. Kurultayda devletin siyasi, askerî ve ekonomik konuları ile ilgili görüşmeler yapılırdı.

Türk İslam devletlerinde karar alma süreçlerinde kurultay benzeri bir meclis tarafından yapılıyordu. Bu meclise **divan** deniyordu.

Sened-i ittifak

1808'de Sened-i ittifak ile Osmanlı Devleti'nde padişah eyaletlerin ileri gelenleri olan ayanları tanımış ve onlara yetkiler vermiştir. Bu belge Türk tarihinde padişahın yetkilerini **sınırlayan** ilk belge olarak kabul edilmiştir.

Tanzimat Fermanı

1839 yılında açıklanan Tanzimat Fermanı ile Müslüman ve gayrimüslim halka can, mal, namus güvenliği ile mülkiyet hakkı verilmiştir. Bu fermanla Osmanlı padişahı kendi isteği ile yetkilerini sınırlamış ve **kanun üstünlüğünü** kabul etmiştir.

Islahat Fermanı

1856 Islahat Fermanı ile Osmanlı Devleti'ndeki Müslüman ve gayrimüslimler eşit hâle getirilmesi amaçlanmıştır. Bu ferman, gayrimüslim azınlıklara devlet kurumlarında memur olma, askerî okullara girme ve asker olma hakkı getirmiştir.

I. Meşrutiyet

1876'da I. Meşrutiyetin ilanı ile **ilk anayasa (Kanun-i Esasi)** hazırlanmış ve kanun önünde eşitlik ve birey haklarının anayasa güvencesine alınması sağlanmıştır. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nde halk ilk kez seçme ve seçilme hakkını kullanmıştır. Halk tarafından seçilen meclise “**Mebusan Meclisi**” adı verilmiştir.

II. Meşrutiyet

İttihat ve Terakki Partisinin baskıları sonucu II. Abdülhamit, 1908 yılında Meşrutiyet'i ilan ederek meclisi tekrar açmıştır.

II. Meşrutiyet'in ilanına karşı çıkanlar, İstanbul'da 13 Nisan 1909 tarihinde bir isyan başlatmıştır. Tarihe “**31 Mart Olayı**” olarak geçen bu isyanı, Selanik'ten gelen ve kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Hareket Ordusu bastırmıştır. Bu olaydan sonra II. Abdülhamit, tahttan indirilerek yerine V. Mehmet Reşat getirilmiştir.

II. Meşrutiyet'ten sonra yapılan anayasa değişikliklerinde, yasama görevi meclise; yürütme görevi hükûmete verilmiştir. Hükûmet de padişaha değil meclise karşı sorumlu hâle getirilmiştir.

> ATATÜRK'TEN MİLLETİMİZE ARMAĞAN

Millî Mücadele yıllarında Erzurum'da, Sivas'ta kongreler yapan Mustafa Kemal Paşa, Ankara'ya geldiğinde **demokratik ilkeleri** hayata geçirmeye başlamıştı.

Büyük Millet Meclisinin Açılması

Türk demokrasi tarihinde **23 Nisan 1920'de** Ankara'da Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde açılan Büyük Millet Meclisinin önemi büyüktür. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olması gerektiğini düşünen Mustafa Kemal Paşa, meclisin açılmasını sağlayarak demokratik değerlere uygun bir devletin ilk adımlarının atılmasına öncülük etmiştir.

Saltanatın Kaldırılması

1 Kasım 1922'de saltanat kaldırıldı ve **ulus yönetimi** önündeki büyük bir engel kaldırılmış oldu.

Cumhuriyetin İlanı

29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyet ilan edilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olarak **Mustafa Kemal Atatürk** seçilmiştir. Saltanatın kaldırılması sonrasında ortaya çıkan devletin yönetim şekli ve devlet başkanlığı sorunları cumhuriyetin ilanı ile çözülmüştür.

> CUMHURİYETİMİ SEVİYORUM

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Temel Nitelikleri

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel esasları **anayasa** adı verilen hukuk kitabında toplanmıştır. Anayasamızın **ilk üç maddesinin** değiştirilmesi veya değiştirilmesinin teklif edilmesi mümkün değildir.

Madde 1 - Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

Madde 2 - Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

Madde 3 - Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Millî marşı "İstiklal Marşı"dır. Başkenti Ankara'dır.

Madde 4 - Anayasa'nın 1'inci maddesindeki devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile 2'nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3'üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

Anayasamızın ikinci maddesinde de belirtildiği üzere devletimizin belli nitelikleri vardır. Bu nitelikler, **demokratik, laik, sosyal ve hukuk devleti** olmak üzere dört başlıkta ele alınmaktadır.

Çok Partili Yaşama Geçiş

9 Eylül 1923'de kurulan Halk Fırkası, 1935'ten itibaren **Cumhuriyet Halk Partisi** adıyla siyasi hayatına devam etmiştir.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (17 Kasım 1924) **İlk muhalefet partisidir.** Türkiye'nin doğusunda meydana gelen bir ayaklanmada etkili olduğu gerekçesiyle bu parti kapatılmıştır.

İkinci deneme ise **Serbest Cumhuriyet Fırkasının** 1930 yılında kurulması ile gerçekleşmiştir. Hızla büyüyen partiye inkılaplara karşı olanlar girince Fethi Okyar partiyi feshetmiştir.

7 Ocak 1946 tarihinde **Demokrat Parti** kurulmuştur. Demokrat Partinin katıldığı 1946 seçimlerinden sonra çok partili siyasi hayata geçilmiştir.

Medeni Kanun'un kabulü (17 Şubat 1926)

Medeni kanun ile evlilik, boşanma, miras gibi toplumsal olaylarda **kadın-erkek eşitliği** sağlanarak önemli bir demokratik gelişme gerçekleştirilmiştir. Türk kadınlarına önce 1930 yılında belediye seçimlerine katılma hakkı, 1933 yılında muhtarlık, 1934 yılında milletvekili seçimlerine katılma hakkı verilmiştir. İlk kadın muhtar Gül Esin. İlk kadın milletvekili Satı Kadın. İlk kadın bakan Türkan Akyol'dur.

Demokratik Devlet: Demokrasi, egemenliğin kayıtsız, şartsız millete ait olduğu bir yönetim şeklidir. Bazı demokratik uygulamalara örnekler; ifade özgürlüğü, seçme ve seçilme hakkı ile eşitlik.

Laik Devlet: Laiklik, devletlerin aklı ve bilimi ön planda tutarak vatandaşlarının inançlarına karışmaması aynı zamanda **dinin devlet işlerinin dışında tutulmasıdır.** Türkiye Cumhuriyeti'nde bütün vatandaşlar inanç özgürlüğüne sahiptir, hiç kimse dinî inançları konusunda zorlanamaz.

Sosyal Devlet: Sosyal devlet, çıkardığı kanunlarla halkın yararını gözetken, halkı için çalışan ve halkı için var olan devlettir. Devlet, toplum huzurunu sürdürmekle yükümlüdür. Vatandaşların iyi koşullar altında yaşaması için eğitim-öğretim, sağlık, yol, su, elektrik ve iletişim hizmetlerini vatandaşlarına ulaştırmak **devletin görevleri** arasındadır.

Hukuk Devleti: Hukuk; düzeni ve adaleti sağlar, hak ve özgürlükleri tanımlar. Devlet gücü hukuku destekler. Böylece hem bireylerin hem toplumun güvenlik ve huzuru sağlanır. Hukukun üstünlüğü ilkesinin kabul edildiği ve herkesin kanunlar önünde eşit sayıldığı devletler hukuk devletleridir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkes din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin **kanunlar önünde eşittir.**

> HÂKİMİYET MİLLETİNDİR!

Demokrasi, halkın egemenliğine dayanan bir yönetim şeklidir. Aynı zamanda da bir yaşam biçimidir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi ve toplumsal huzurun sağlanabilmesi ancak demokrasiyle mümkündür. Evde, okulda, sosyal yaşamda ve ülke yönetiminde demokrasi olmazsa olmazlar arasındadır.

İnsanlara saygı göstermek, farklı inanç, düşünce ve kültürlere hoşgörüyle yaklaşmak ve eleştiriye açık olmak demokratik yaşamın bir parçasıdır. Demokrasiyi benimsemiş bireyler, diğer bireylerin hak ve özgürlüklerine saygı gösterirler. Toplumsal yaşama daha iyi uyum sağlarlar.

Demokrasi, öncelikle aile içerisinde alınan kararlarda geçerlidir. Ailenin her bireyi, alınacak kararlarda eşit söz hakkına sahiptir. Okullarımızda sınıf içerisinde verilecek olan kararlarda bütün öğrencilerin fikirleri alınır. Sınıfı paylaşan herkesin, sınıf içerisindeki kararlarda söz hakkı bulunmaktadır.

Sivil iktidarın sahip olduğu yönetime el koyan darbe yönetimi seçimle gelen meclisi kapatır ve meclisin seçtiği hükûmeti devirir. Yerine kendi yasama ve yürütme organlarını getirir ve rejimi yeniden oluşturur.

Askerî darbeler; halk tarafından seçilen ülke yönetiminin, halkın isteği dışında ordu ya da başka askerî güç tarafından değiştirilmesi ya da yönetime müdahale edilmesidir.

Dünya siyasi tarihinde birçok darbe gerçekleşmiştir. Roma İmparatoru Julius Caesar (Jul Sezar) gibi bazı Roma imparatorları iktidarı darbe yaparak ele geçirmiştir. Fransa’da 1799 yılında Napolyon, Irak’ta 1968 yılında Saddam Hüseyin, Libya’da 1969 yılında Muammer Kaddafi darbe ile ülke yönetimlerine el koymuştur.

Geçmişte ülkemizde demokrasiyi kesintiye uğratabilecek olaylar yaşanmıştır. Ülkemizde **1960, 1980** yıllarında gerçekleşen askerî darbeler ve **1971 muhtırası** bu olaylara örnek gösterilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan birtakım kişiler örgüt kurarak kendi menfaatleri uğruna vatanımıza ihanet etmişlerdir. Milletimizin demokrasiye ve millî egemenliğe bağlılığını hiçe sayan FETÖ (Fetullahçı Terör Örgütü) mensupları **15 Temmuz 2016** tarihinde bir kalkışma başlattılar. Halkımızın ve vatansever asker ve polislerimizin darbeye karşı koyması sonucu bu kalkışma başarısız olmuştur.

Ülkemizin birliğine, vatanımızın bölünmezliğine, millet egemenliğine tehdit oluşturan kalkışmanın yaşandığı 15 Temmuz **“Demokrasi ve Millî Birlik Günü”** olarak kabul edildi.

